

Purvīša balvas nominants tekstgrupa 'Orbīta': Nevienlīdzība iznīcina draudzību

Neparasti noformēta dzeja - tā varētu raksturot tekstgrupas "Orbīta" darbus. Viņu radītā daiļrade neaprobežojas tikai ar grāmatas lapu radītajiem rāmjiem, bet iziet no tiem ārā, satiekot mūziku, video un fotogrāfijas, kas pārtop par multimedāliem eksperimentiem. Pieci dzejnieki, kas rada drosmīgu un laikmetīgu dzeju.

Bilingvālā tekstgrupa "Orbīta" izveidojusies 1999.gadā, apvienojoties krievu valodā rakstošiem Latvijas dzejniekiem Žoržam Uaļļikam, Artūram Puntem, Semjonam Haņinam, Sergejam Timofejevam un Vladimiram Svetlovam.

Šī ir jau atkārtota "Purvīša balvas" nominācija mākslinieku apvienībai - pirmo reizi "Orbīta" tika nominēta augstākajam apbalvojumam Latvijas mākslā par instalāciju "Radio siena" mākslas festivālā "Cēsis 2012". Grupa ar dzejas lasījumiem ne tikai pārsteigusi Latvijas iedzīvotājus, bet arī viesojusies Igaunijā, Serbijā, Čehijā, Zviedrijā, Vācijā un citur.

Mākslinieki laiku pa laikam izdod arī almanahus (literāro sacerējumu krājums - AT) "Orbīta", kas iznāk jau kopš 2000. gada, un tajos ir iekļauti arī vizuālās mākslas un foto darbi. Par almanaha "Orbīta" 4. numuru DVD un CD formātā 2005. gadā grupa saņēmusi Literatūras gada balvu dzejā.

Šī gada 2. ceturksnī tekstgrupa "Orbīta" nominēta Purvīša balvai par darbu "Shēma A. Shēma B." izstādē "Draudzības (re)konstrukcija" projektā "Stūra māja. Lieta Nr. 1914 / 2014". Mākslas zinātniece Inga Šteimane, pamatojot "Orbītas" nomināciju "Purvīša balvai", atzīst: "Lielākā veldze šajā darbā ir Valsts drošības komitejas (VDK) mūsdienu rokraksta kritika. Lielākais pārsteigums - forma, kas izveidojas no liroepiska dzejoļa un paviēgla vizuāla aranžējuma. Skatītājs nonāk telpā, kurā ar mākslinieciska farsa palīdzību tiek simulēta laika pavadīšanas situācija, kas ļoti līdzinās tai no dzejoļa - cilvēks ar dzirkstelīti šifrē un humanizē sistēmas mīklainās shēmas, piemērojot tām savas guļamistabas vai virtuves zināšanas. Bieži viņš grib aizmigt un pamosties, kad tas būs beidzies,"

Lai uzzinātu, kā radās ideja par mākslas darbu "Shēma A. Shēma B." izstādē "Draudzības (re)konstrukcija" projektā "Stūra māja. Lieta Nr. 1914 / 2014", ko šis darbs simbolizē un kā iespējams sastrādāties dažādu mākslas veidu pārstāvjiem, uz sarunu aicinājām teksta grupas "Orbīta" pārstāvi, dzejnieku Artūru Puntī.

Ko jums nozīmē atkārtota nominācija Purvīša balvai?

Pirmajā nominācijas reizē no vienas puses bijām pārsteigti, no otras puses ļoti priecīgi. Šogad emocijas nav mainījušās, vienīgi nākusi klāt pateicība profesionāļu komisijai par to, ka tas, ko mēs darām, ir novērtēts un pamanīts.

Kā veidojās ideja par darbu "Shēma A. Shēma B."? Kāpēc tik zīmīga vietas izvēle - Stūra māja?

Izstādes kuratore uzaicināja mūs veidot darbu speciāli šai vieta, tāpēc vietas izvēle nebija mūsu ziņā. Runājot par konkrēto darbu, tas bija sagatavots pilnīgi no "nulle". Mums par pamatu kalpoja vienīgi Sergeja Timofejeva sen uzrakstītais dzejolis, kur tiek pieminēta šī māja. Dzejolis bija atsperes punkts, no kā būvējām ideju. Šoreiz mūsu darbs izstādē bija pilnīgi kluss, ļoti lakonisks un izteiksmes līdzekļos ne tik ekstraverts, taču mums pašiem tas bija ļoti svarīgs, smalks un pārdomāts. Vēlējāmies palikt pie klusā un mierīgā, tomēr cerības noti saglabājošā risinājuma.

Darbs tika veidots izstādes "Draudzības (re)konstrukcija" ietvaros. Kā šis darbs raksturo draudzību?

Vairāk domājām par to, kur tiek izstādīts darbs, jo šī izstādes vieta noteikti nav tā, kur lietas varētu ironizēt. Mums bija jāsaģlabā patiesi nopietna attieksme pret šo telpu. Idejas izejas punkts darbā bija nevienlīdzība attiecībās, ja skatās uz tā laika situāciju Padomju Savienībā. Gribējām parādīt, ka nevienlīdzība iznīcina draudzību, līdz ar to draudzība starp pilsoni un varu nav iespējama.

Vai dzejas baudītājam vienmēr jāuztver tas, ko autors domājis, vai tomēr šis ir izpausmes veids, kur katrs redzam kaut ko savu?

Kā jau jebkurš mākslas darbs arī dzeja rada tēlus, kuri vienmēr ir daudznozīmīgi. Tēls nav zinātne vai tēze. Protams, no vienas puses tēlam piemīt viennozīmīga īpašība, jo nav iespējams tam piešķirt pilnīgi dabai pretēju nozīmi, taču mēs katrs varam tam piešķirt arī nedaudz atšķirīgākus akcentus, nianšes. Šī iemesla dēļ interpretācija dzejā noteikti ir iespējama.

"Orbīta" apvieno dažādu mākslas veidu pārstāvjus. Kā iespējams sastrādāties un izveidot kopēju darbu?

Mēs strādājam pie tā, lai dzejas radītais tēls un citas mākslas formas tēls būtu paralēli viens otram. Mēs neizmantojam māksliniekus kā dizainerus, kas noformētu mūsu tekstu un pasniegtu to skaistākā formā, bet gan domājam par to, kā katrs darbs var būt pilnvērtīgs pats par sevi, kā arī papildinošs citam.

Ikdienā strādājat arī ar jaunās paaudzes dzejniekiem, kādas ir jaunās paaudzes iezīmes dzejā?

Dzejas forma ir kļuvusi irdenāka, ja salīdzina ar laiku, kad mēs bijām jauni. Jau tad mēs atbrīvojāmies no stingrās, stereotipiskās dzejas formulas, un šķiet, ka tagad tas notiek vēl pamatīgāk. Varētu teikt, ka dzeja ir kļuvusi mazliet mežonīgāka.

Septembrī "Orbīta" svin 15 pastāvēšanas gadus. Kas šajā laikā ir augstākie apvienības sasniegumi?

Domāju, ka šie 15 gadi ir bijuši tādā vienmērīgā līnijā. Nevēlos sasniegumus uzskaitīt vienīgi pēc konkrētiem atzinumiem. Sasniegumus drīzāk vērtēju iekšēji. Piemēram, mēs īstenojam daudzus tādus projektus, ko darām pirmo reizi. Mēs mācāmies, mums izdodas, un nākamreiz mēs varam uztaisīt kaut ko vēl labāku. Var teikt, ka tie ir sava veida sasnieguma punkti, kad rodas gandarījums par paveikto.

Vai kādreiz, strādājot pie konkrēta darba, pieķerat sevi pie domas, kā darbs patiks auditorijai un mākslas kritiķiem?

Tik daudz nedomājam, kā izpatikt kādam, bet tajā pašā laikā apzināmies, ka publika ir prasīga. Pašam māksliniekam jābūt pietiekoši pārliecinātam un drošam par saturu, ko viņš atrāda publikai, jābūt atbildīgam un jāveido kvalitatīvs darbs.

Kāda ir jūsu autoritāte mākslā?

Man svarīgi autori ir Jānis Rokpelnis un Uldis Bērziņš. Pateicoties viņiem, es saprotu dzeju, un viņi dzejā man ir kā paraugi.

Savukārt no krievu dzejniekiem autoritāte noteikti ir Oļegs Zolotovs, kurš, manuprāt, ir unikāls dzejnieks Baltijas valstu krievu kultūras kontekstā. Jebkas, ko viņš pasaka, jau ir dzeja. Viņš bija degošs, pašiznīcinošs cilvēks un liela mēroga dzejnieks.